СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 125. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 1-го червня 1938. No. 125. Jersey City, N. J., Wednesday, June 1, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1616. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРШИЙ СОЮЗОВИЙ ЗДВИГ НА СХОДІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ (Па.). — Заходом Комітету Злучених Відділів У. Н. Союзу міста Філядельфії відбувся тут у неділю, 29-го травня, в новім Центральнім Парку перший Союзовий День. Хоч погода не була відповідна, бо було студено й похмурно, то всетаки зібралося на те свято понад 1,000 людей. На святі понисувалась молодь спортовими змаганнями, а саме, Союзова дружина з Філядельфії грала в мягкий мяч з молодю з Бриджпорту, Па. Офіційну частину свята відкрив д-р Ґалан, предсідник Союзового Комітету, зазначуючи, що теперішня хвиля вимагає в першій мірі злуку Союзових сил по місцях, а опісля злуки всіх подібних орґанізацій в одну велику силу. Д. Галичин, головний секретар У. Н. Союзу, згадав на початку своєї промови про вбиття полк. Е. Коновальця большевиками та попросив присутніх вшанувати його память відспівання національного гимну. В своїй довшій промові про У. Н. Союз бесідник підніс, що тільки при помочі У. Н. Союзу ми можемо розбудувати тут цю моральну й матеріяльну силу, яка потрапить зберегти всі наші дотеперішні здобутки. Панна Олена Сивуляк, молода вчителька, зазначила, що членство в У. Н. Союзі дасть молоді ту основу, яка їй поможе не тільки зорґанізуватись, але найважніше, вдержатися в орґанізації. М. Дармограй, майор американської армії, згадуючи про значіння „Дня Прикраси", говорив про потребу й вагу пошани героїв. Пані Олена Штогрин говорила про потребу нашого масового протесту проти Польщі. Д. Слободян, предсідник молодечого клюбу У. Н. Союзу в Філядельфії, візвав молодь організуватися в спортові дружини У. Н. Союзу. Т. Свистун, секретар Союзового Комітету, згадавши про смерть полк. Коновальця, зазначив, що ми можемо бути горді з того, що український нарід має таких людей, що готові посвятити й посвячують своє життя за Україну. Діловий комітет, який робив приготування до цього Союзового свята, творили: С. Слободян (гол. радний У. Н. С.), М. Головатий, М. Рибак, С. Рудакевич, В. Стриковський, Я. Лежняк і А. Гарасим.

ПОДРОБИЦІ ПРО ПОЖЕЖУ В СТЕМФОРДІ.

СТЕМФОРД. — До нацої редакції надіслано такі інформації: В суботу, 21 травня ц. р., в год. 4:30 пополудні, вибух у головнім будинку Української Високої Школи в Стемфорді, Конн., вогонь. Вогонь зачався від футрини вікна знадвору на третім поверсі, де малярі випалювали стару фарбу. Потім вогонь перекинувся на стрих і знищив часть даху та стелю в трьох кімнатах третього поверху. Кілька кімнат частинно ушкодили пожарники водою. Згоріли кілька ліжок, які були на стриху, і деякі речі в згаданих трьох кімнатах на третім поверсі. Деякі речі ушкоджені водою, а деякі ушкоджено при переношенні до інших будинків. Велику бібліотеку, в якій є зібрані понад 2,000 томів наших і чужих письменників, вдалося врятувати майже в цілості, бо сторож, П. Луків, при помочі кількох студентів вчас виніс усі книжки до інших будинків. Лиш кілька книжок розсипалось, а кілька зомочилось. Будинок був обезпечений на $30,000, а а бібліотека на $2,000. Наука в школі відбувається без перерви дальше. Закінчення шкільного року відбудеться 21 червня ц. р.

ҐУБЕРНАТОР НА ПОСВЯЧЕННІ ЦЕРКВИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Ґубернатор стейту Ню Джерзі, А. Ґ. Мур, заступник посадника міста Факс, посадник Ірвінґтону Крушнік та багато міських і стейтових урядовців узяли участь у посвяченні укр. прав. церкви св. Вознесення, якої парохом є о. д-р В. Клодницький. Посвячення доконав архиепископ І. Теодоровича в асисті духовенства. Ґубернатор Мур підніс заслуги українців у культурному і духовому житті Америки. Було до 2,000 народу. Американська преса подала описи свята враз зо знимками.

ЗНАЙШЛИ ТІЛО ХЛОПЦЯ ЛЄВІНА.

НЮ РОШЕЛ (Ню Йорк). — Хвилі океану викинули на беріг тіло 12-літнього хлопця Петра Левіна, якого три місяці тому схопили невідомі досі справники, щоб дістати окуп. Батько хлопця обіцяв дати окуп, але схоплювачі правдоподібно настрашились поліції і боялися входити в дальші торги з батьками. Від того часу по хлопцеві загинув був цілком слід. Щойно тепер хвилі океану розкрили траґічну долю хлопця. Тіло хлопця було без голови і рук. Довкруги тіла був обвинений дріт. Пізнали хлопця по одежі. Злочинців іще досі не викрито.

ДУМАЄ, ЩО ПОВСТАННЯ В МЕКСИКУ ЗДАВЛЕНЕ.

МЕКСИКО СИТІ. — Президент Карденас заявив, що повстання ґенерала Седіля треба вважати здавленим. Правда, сам ґенерал утік в гори і не вдалося його схопити, але його сили не уявляють собою ніякої небезпеки.

СПОКІЙНЕ МІСЦЕ.

Присяжні судді, що розглядають справу змови вуглевих баронів проти робітничих юній у Лондоні, Кентокі, виходять на прохід. Як вони появлялися на місті, за ними йшли такі юрби народу, що федеральний маршал нарешті повів їх на прохід на цвинтар.

ЕКСПЛЬОЗІЯ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ Й ПОКАЛІЧЕНЬ.

Ненадійна й жахлива експльозія в копальняній кузні у копальні Маркос, віддаленій 9 миль від Едмонтону, спричинила смерть 56-літнього майнера Дона Прізнера й тяжке покалічення 50-літнього коваля Луіса Бураси та 58-літнього ковальського помічника Івана Дмитрука. Причиною експльозії був вибух пороху в кишені майнера Прізнера, що гострив у кузні на точилі сокиру. Його експльозія розірвала майже на кусники. Оба покалічені, коваль і помічник, яких забрано до шпиталю в Едмонтоні, приходять поволі до здоровля. Досі ще не висліджено, що було причиною експльозії пороху в кишені майнера. Дванацять майнерів, що були у кузні, щоб забрати свої прилади, заки спустились до шахти, мали правдиве щастя, бо опустили кузню лиш кілька хвилин перед експльозією.

НОВІ КОСТЕЛИ.

В Тухлі коло Сколього основано комітет будови костела та польського передшкілля. В Маріямполі на замковій горі побудують парохіяльний костел. Протекторат над будовою цього костела обняв воєвода Паславскі.

СПИС УСІХ ЧУЖИНЦІВ У ПОЛЬЩІ.

Адміністраційна влада приступає до зладження центрального реєстру всіх чужинців у Польщі. Реєстр буде вести міністерство внутрішніх справ. Від 1. червня ц. р. старости будуть надсилати до міністерства внутрішніх справ усі дані у справі реєстрації чужинців.

ЕСПАНСЬКА МОВА В ШКОЛАХ У НІМЕЧЧИНІ.

В усіх школах у Німеччині мають увести науку еспанської мови. Це доказує, що німці цікавляться Еспанією.

ДИРЕКТОРИ ДОЛИВАЛИ ВОДУ ДО МОЛОКА.

Бувшого директора молочарської кооперативи в Лодзі, інж. Фівеґера, й бувшого заступника голови Надзірної Ради, Волоского, засудили по 1, зглядно 3 місяці арешту за систематичне доливання води до молока.

ЗАВДЯКИ СВОЇЙ ЧЕСНОТІ ОДЕРЖАВ НЕГАЙНО ЗАНЯТТЯ.

Іван Франковський, 19-літній юнак з Лістак у Саскачевані, прибув до Калідонії в Онтеріо, щоб знайти собі фармерську роботу. Кілька хвилин по своїм прибутті знайшов він мошонку з грішми і документами, що були власністю Джеймса Темплтона. Свою знахідку передав він місцевій поліції, яку до того ступня зворушила чеснота молодця, що негайно знайшла йому фармерську роботу, якої він шукав.

100,000 ЕВРОПЕЙСЬКИХ КНИЖОК СКОНФІСКУВАЛИ ГІТЛЄРІВСЬКІ ПРОБОЄВИКИ В ВІДНІ.

Жидівська Телеґрафічна Аґенція повідомляє з Відня: Гітлерівські пробоєвики сконфіскували в бібліотеці жидівської теольоґічної семинарії в Відні коло 100,000 томів, у тому найстарші твори еврейської літератури. Що гітлерівці зробили із сконфіскованими книжками, не знати.

КНЯЗЬ РАДЗІВІЛ ПОКИНУВ ПАНЮ СУХЕСТОВ І ВТІК З АНҐЛІЙКОЮ.

Польська преса повідомляє, що князь Міхал-Радзівіл-Руди покинув паню Сухестов з Дрогобича, з якою жив наперекір родині, що дуже обурювалася головно жидівським походженням п. Сухестов, і втік з якоюсь анґлійкою, багатою вдовою.

СУСПІЛЬНИЙ ЧИННИК У СУДІВНИЦТВІ.

Карні суди в Польщі мають відповісти на анкету в справі введення суспільного чинника до судівництва на місце скасованих судів присяглих. Справи, загрожені карою смерти або тосмертною вязницею, й політичні справи розглядалиб трибунали, зложені з трьох державних суддів і двох представників громадянського чинника.

ВАРВАРСТВО.

У Водзіславі на Шлеську на жидівському цвинтарі знищили 25 нагробників. Їх перевернули й розбили. — Тому кілька днів був подібний факт на православному цвинтарі в Ковлі.

КІЛЬКА ВАҐОНІВ СОЛИ ЩЕЗЛИ.

В польськім Комітеті Опіки над Дитиною в Варшаві в гуртівні соли, що її ця установа веде, ствердили зловживання на суму 67,000 зл. Кілька ваґонів соли продали дефравданти, а гроші сховали собі до кишені.

НЕЧУВАНІ ЗЛОВЖИВАННЯ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

Ком. Ворошилов видав приказ, забороняючи урядовцям інтендантури приймати достави для війська, користати з якихнебудь прислуг доставців у формі меблів, самоходів і т. п., що їх виробляють фабрики. Заборонив теж брати винагороду за провірку якости товарів. Згаданий розпорядок ком. Ворошилова розкриває масові зловживання в інтендантурі червоної армії.

НАПАД СКАЖЕНОГО ПСА.

На коні почтового воза, що віз почту з Янова через село Довге до Деренівки, пов. Теребовля, до поїзду, напав у селі Довгім скажений пес вовчур і почав сильно кусати коні по колінах та кидатись їм на карк. Коні почали ставати „дуба" та іржати. Одному коневі пес відкусив кусень ніздря. На середині села, де був напад, повстала метушня і вереск. З хат почали вибігати селяни з дрючками і вилами. Щойно вони вбили скаженого пса, що не завважив, що його обступили люди з усіх боків. Покищо не вдалося ствердити, чий це пес.

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД НА ДВІР.

На двір у Дусанові коло Фірлеєва напали 20 озброєних крісами і револьверами напасників. Стрілами в повітря настрашили службу у дворі і прохожих, які переходили дорогою попри двір, позганяли всіх в одно місце на подвіря і перевели в усіх особисті ревізії. Тому, що в касієрки не знайшли ключів, розбили касу і забрали кілька тисяч злотих. Опісля грабіжники втекли задніми дверми, задишаючи електричне світло в цілому будинку, щоби зібрані на подвірю особи здогадувалися, що в будинку є ще напасники. Поліція шукає напасників.

ДАЛЬШІ ВІДОМОСТІ ЧАСОПИСУ "НЮ ЙОРК ТАЙМС" ПРО ВБИВСТВО ПОЛК. Е. КОНОВАЛЬЦЯ

РОТЕРДАМ (Голяндія), 28-го травня. — Виявлено назвище того, що його вбито підчас вибуху бомби в понеділок, 23. травня. Це Евген Коновалець. Він був провідником українського націоналістичного руху і головою української пресової аґенції в Берліні. Здогадний аґент совєтської тайної поліції, який виконав „екзекуцію", утік і ледве, чи його зловлять. Кажуть, що цей морд був плянований перед роками, але виконано його доперва тоді, коли аґент здобув довіря Е. Коновальця, вдаючи ревного націоналіста.

Голяндія шукає совєтського аґента.

ҐАҐА (Голяндія). 30 травня. — По переведенні доходження у справі вибуху бомби минулого тижня у Ротердамі поліція прийшла до переконання, що має добрі дані на те, щоби припускати, що в тім краю були започатковані всі чинності тайних совєтських аґентів за останні роки. Тепер уже устійнено понад усякий сумнів, що вже в 1933 році установлено в Голяндії аґенцію ҐПУ, себто тоді, коли совєтська делеґація брала участь у тім місті в міжнародній конференції. Відомо, що Москва має ріжні звязки з тутешнім робітничим рухом, при помочі якого вона намагалася видобути відомості про фабрики гарматньої зброї. Та найбільше їй ішло про кольоніяльне й економічне шпиґунство та про добуття фальшивих голяндських пашпортів. Треба припустити, що аґент ҐПУ, замішаний у згаданий вибух, мав такий пашпорт. Здогадуються, що він повернувся до совєтського вантажного корабля, а вже так якось у тім випадку транилося, що цей корабель вступив до Ротердаму. Голяндський уряд призначив поважну суму на те, щоб слідити за тим аґентом. Голяндська поліція заявила, що вона є тої думки, що бомба, яка вбила здогадного українського націоналіста на вулиці в Ротердамі, була вложена в кишеню жертви совєтським тайним аґентом.

ЩО ПОДАЄ ПАТ.

РОТЕРДАМ. — Польська Аґенція Телеґрафічна подає, що в Ротердамі згинув від вибуху бомби відомий вожд українських націоналістів, полковник Коновалець. Замах відбувся ще 23. травня, але доперва тепер пізнано в убитім Е. Коновальця. Замаху доконав совєтський аґент Валюх, родом українець, якому вдалося втекти. Тіло вбитого вже поховано в присутності родини, що прибула з Берліну.

ТУТ УБИВАЮТЬ, А ТАМ РЕЗОЛЮЦІЇ УКЛАДАЮТЬ.

МОСКВА. — Американський кореспондент подає резолюцію, ухвалену в Києві, столиці України, з нагоди назначення київською округою Сталіна кандидатом до найвищої совєтської ради. Резолюцію, котра, як зазначує кореспондент, звичайно подиктована вгорі, уложив Н. С. Хрущев, що був секретарем московської комуністичної партії, а тепер назначений секретарем української комуністичної партії. Резолюція каже, що Совєти побють найновішою технікою ворогів Росії, що вороги самі викопають собі гріб, коли підуть проти Росії. Тепер їх побють в Україні уже не палками, вилами чи косами, як бувало, а машиновими крісами, літаками і повзами (тенками). Хрущев каже, що фашисти споглядають на Україну з уваги на її багатства.

МОЖНА ЗАПИВАТИ ВИБОРЦІВ, АЛЕ ТІЛЬКИ ПОЛЯКАМ.

ВАРШАВА. — Польська преса нарікає, що чехи навезли до польських громад з нагоди виборів повно бочок пива і влаштували пиятики, щоб таким чином здобути польські голоси.

НЕ ДОПУСКАЮТЬ „ДЗВІНОЧКА".

ЛЬВІВ. — „Новий Час" (ч. 101) подає, що в семиклясовій школі в Олеську проголошено дітям, що їм не вільно пренумерувати ні читати дитячої української ґазетки „Дзвіночок", яка є леґальною ґазеткою і переходить польську цензуру.

ОТО РАЗ СУБВЕНЦІЯ!

ЛЬВІВ. — У звіті „Народньої Лічниці" у Львові стверджено, що її оборот виносив за останній рік 474,000 злотих. Лікувалося в ній 15,115 хворих. Відбуто 41,000 ординацій і 734 операції. На ту всю працю Українського Шпиталю видав маґістрат Львова як „субвенцію" 200 (двісті) злотих.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЕВРОПЕЙСЬКА СИТУАЦІЯ

Очі світу звернені під цю пору на Европу, де тепер діються події, що можуть довести до нової всесвітньої війни. Бувають хвилини, що світ віддихає з полекшею, немовби небезпека проминула, але за хвилю скоюються події, що всіх знову настроюють безнадійно.

Кілька днів тому, наприклад, виглядало, начеб скоро мало дійти до німецько-чеської війни. На день-два небо мовби прияснилось, але минув знову день і на нюйорській біржі полетіли вниз курси монет усіх ґоловних европейських держав, як це діється перед вибухом европейської війни.

Кажуть, що ситуація всім нагадує липень 1914. року. Як ми собі пригадуємо, у Сараєві згинув 28. червня того року австрійський наслідник престолу. На хвилю в Европі закишіло від чуток про війну. Одначе незадовго все вспокоїлося, й три тижні по події в ґазетах почався звичайний літній „оґірковий" сезон. Нагло серед спокою Европу зелекризувала вістка про ультимат Австрії до Сербії, з гострими домаганнями й жаданням відповіди до 24 годин. Сербія відповіла згідливо на всі домагання, з винятком тих, які, на її думку, були рівнозначні із зреченням суверенности, але Австрія почала проти неї війну саме місяць по сараєвськім атентаті.

Коли ці події пригадуються тепер, то це, видно, тому, що люди добачують подібність між тими подіями і теперішніми. Лише підставити замісць Австрії Німеччину, замісць Сербії Чехословаччину, а вже побачимо, як легко може повторитися траґічна історія з липня 1914. року. Очевидно, ця історія пригадується всім і ця пригадка робить усіх обережнішими набудуче, одначе серед загального напруження дуже легко може статися таке, чого ніхто не бажає. Навіть у нинішньому божевільному світі нема мабуть лідера, що хотів би свідомо війни; навіть найбільш умово нездорові знають можливості війни. Без огляду на те, чи вони горлають за війну, чи за мир, вони всі хочуть задержати своє панування та не будуть пориватися на ризиковну війну, що може покласти край їх пануванню, як остання війна поклала край пануванню Габсбурґів, Гогенцолернів і Романових.

Але попри ці завдатки миру в світі є теж багато завдатків війни. Економічні причини добре зясосує американський секретар стейту, Гол, коли він вказує на наслідки змагань усіх держав до самовистарчальности. Політичні підчеркнув папа в своїм заклику до будапештенського евхаристичного конґресу, коли він таврував поломання міждержавних зобовязань.' Коли до цього ще додати те, що багато дикаторів прибирають геройські пози, які від них вимагають геройських учинків, тоді легко зрозуміємо, чому світ нині почуває, що все людство наче сидить на бочці пороху, коло котрої дітваки забавляються сірниками.

КОРОТКИЙ ЖИТТЄПИС ПОЛК. Е. КОНОВАЛЬЦЯ

Полк. Евген Коновалець родився 14. червня 1891 р. в селі Зашкові, львівського повіту. Його родина, це стара священича родина. Але його батько не пішов старим традиційним шляхом, не став священиком, а залишився в рідному селі як народній учитель і проучителював понад 30 років. Там він живе у відставці й сьогодня.

В родині був Евген Коновалець найстаршою дитиною. Крім нього були ще два брати: д-р Мирон Коновалець, що є тепер секретарем Рідної Школи у Львові, і д-р Степан Коновалець, що лікарює в містечку Куликові.

Народню школу скінчив у Зашкові під доглядом таки самого батька. Щойно до 4 кляси народньої школи вислали його батьки до школи вправ при державній семинарії у Львові. Після покінчення 4-тої кляси здав вступний іспит до академічної ґімназії у Львові. Ґімназію покінчив у червні 1909 р. й склав іспит зрілости. В осени тогож року записався на правничий факультет львівського університету.

У ґімназії належав до тайного ґімназійного кружка, якого завданням було підготовляти своїх членів до громадянської й освітньої праці серед народу по селах. Під спонукою плеканих у тому кружку ідей почав уже від 6 кляси цікавитися тими проблемами, які хвилювали тодішнє наше суспільство, зокрема виборчою реформою до віденського парляменту й галицького сойму. А далі, в міру своїх сил, уже тоді почав цікавитися своїм власним селом, заходити до вже існуючої читальні „Просвіти" та читати там реферати.

Одначе ширшу діяльність зачав щойно після покінчення ґімназії. Записавшись на правничий факультет, він перші два роки своїх університетських студій залишався на селі й тільки час до часу доїздив до Львова, що — з уваги на близьку віддаль, тільки 18 кільометрів — не справляло більших труднощів. Ці два роки присвятив він майже виключно піднесенню просвітнього й узагалі орґанізаційного рівня свого власного села і сусідніх сіл. З приводу тої діяльности доводилося йому вже тоді мати ріжні клопоти, бо місцева жандармерія звернула на нього увагу та намагалася ріжними способами, зокрема погрозами в бік батька, котрий як учитель був досить від влади залежний, перешкоджати і спинювати ту його діяльність.

Всежтаки впродовж тих двох років вдалося йому надзвичайно оживити діяльність читальні „Просвіти", зорґанізувати ґімнастично - пожарницьке товариство „Сокіл", закласти кредитову кооперативу й склеп, врешті збудувати „Народній Дім" з окремою театральною салею, в якому рівночасно знайшли пристановище всі установи села. Зашків внаслідок тої роботи скоро піднявсь і почав проміновати на інші села та ставати для них прикладом у громадській роботі. Треба зазначити, що довкруги Зашкова були чисто москвофільські села, як Гряда, Дорошів, Заруди, або чисто польські села, як Кощиїв, Бірки, Брюховичі й інші.

Свій побут у селі він використовував також на те, щоби приготовитись до першого правничого іспиту. Склавши його в 1912 р., переїхав до Львова, де відразу дістав покликання стати головним секретарем філії „Просвіти" на львівський повіт та обняти його орґанізування. Крім того почав брати активну участь у студентському житті.

Тодішнє студентське життя гуртувалося біля т. зв. „Українського Студентського Союзу". В головній управі цього Союзу були заступлені всі політичні напрямки, які існували тоді серед українського суспільства, а тимсамим серед студентства. При Укр. Студ. Союзі були чотири відділи з ріжними політичними секціями: соціялістичною, радикальною, безпартійною і націонал-демократичною. Евген Коновалець вибрав останню. У тому часі націонал - демократичний рух ніс на собі ввесь тягар громадянської роботи. Впродовж перших кількох місяців свого побуту в тім Союзі він увійшов в склад його управи. Як голова своєї секції, він пізніше увійшов в склад Тіснішого Народнього Комітету, в якому тоді вирішувано всі найважніші громадянські справи. До того комітету входили тоді всі передові українські політики. В тому Комітеті Евген Коновалець перейшов першу школу політичної техніки.

В серпні 1914 р. Австрія проголосила мобілізацію і його приділили як „однорічняка" до 19. полку краєвої оборони. Його старання дістатися до полку Українських Січових Стрільців не увінчались успіхом. Після покінчення вступної офіцирської школи його вислано в Карпати проти москалів на фронт. У травні 1915 року. 19 полк незадовго після відомого наступу У. С. С. на гору Маківку пішов наступом також на ту гору. Там Е. Коновалець попав у полон.

Другу половину 1915 року і цілий 1916 рік перебув він у таборі полонених у Чорному Ярі, малому містечку, положеному над Волгою між Царициним і Астраханом. З українців у тому таборі був тільки Юліян Ґоїв і Богаченко. Позатим були старшини німці, чехи й поляки. При кінці 1916 р. перекинули їх до Царицина. Недалеко Царицина, в малій місцевості Дубівка, знаходився другий табор для полонених, у якому перебувало велике число бувших У. С. С. В цьомуж Царицині захопила його російська, а потім українська революція.

Користуючись більшою волею, що в перших починах революції була також у таборах полонених, постарався він навязати звязок з Усусусами, що були в таборі у Дубівці, а також з тими українцями, що перебували в самому Царицині. Спільно з ними почав допомагати місцевим українцям творити так зв. „Царицинську Раду". А ще далі почав працювати над тим, щоб виділити українців з московських полків та творити з них окремі відділи. Впродовж кількох місяців у тому напрямку осягнено поважні успіхи.

Вкупі з тим почав він плянувати втечу з царицинського табору до Києва, де в той час почала розгортатись також і українська революція. Але втікати до Києва Е. Коновалець не задумував сам. Він післав до Усусусів у Дубівці післанця, щоб вони втікали разом з ним. На жаль, тоді з Дубівки втік разом з Е. Коновальцем тільки тодішній сотник, а пізніший полковник Чмола. Дістались вони обидва до Києва в той спосіб, що секретно затягнулись як прості салдати до одного українізованого куріня, що відходив до Києва. Дістались до української столиці щасливо, бо проводили згаданим курінем два українські старшини, Біденко і Кикіш, що пізніше відіграли важну ролю в українській революції.

В Києві втікачі зголосилися до існуючого вже там при Центральній Раді галицько-буковинського комітету. Вже в часі подорожі до Києва Е. Коновалець порозумівся з сотником Чмолою в справі стягнення до Києва якнайбільше українців, головно Усусусів з Дубівки. Бо ще в Царицині він переконався, що щоб як слід переводити українізацію наддніпрянських полків, потрібно, щоб туди вступало якнайбільше українських старшин.

Після приїзду до Києва Е. Коновалець переконався, що з тодішніх українізованих частин великої користи для українського уряду не було. Брак було в них національної свідомости й доцільности. Тому в нього зродилася була думка стягати з усіх сторін якнайбільше галичан та буковинців, що пробували по ріжних таборах на території бувшої царської імперії, і створити з них свідому українську мілітарну силу, яка протиставиласяб тодішньому російському Тимчасовому Правительству, а також большевицькій пропаґанді. Бо вже тоді було ясне, що галичани не піддаються большевицькій пропаґанді до тої міри, що місцеві салдати. Тому на засіданні управи Галицько-Буковинського Комітету Коновалець разом із Чмолою поставили проєкт творення такого полку, в якому провідну ролю вів би галицький елемент, але який був би теж перемішаний з місцевим елементом. Проф. Грушевський зпочатку поставився був неґативно до того пляну, але остаточно той плян таки принято. Вслід за тим згаданий Комітет назначив Е. Коновальця референтом полонених при тім Комітеті, а сотника Чмолу таким же референтом при Центральній Раді. В тому часі прибув до Києва ще також тодішній четар, а пізніший сотник СС, Черник. Ще пізніше приїхав чет. Дашкевич. Цей гурт українських старшин почав орґанізування полонених, з яких пізніше повстав відомий в історії українських змагань курінь, а згодом корпус Січових Стрільців. Першим його командантом був сотник Лисенко, а після нього — полковник Е. Коновалець.

Цей курінь, що опісля зріс у корпус СС, відіграв величезну ролю в боротьбі з большевиками, а потім у повстанні проти гетьмана. Цей корпус СС устоявся перед усіми ворожими демаґоґічними кличами і все був тим ядром, біля якого творилася решта українських збройних сил Великої України.

По ліквідації збройних змагань з окупантом українських земель Е. Коновалець перейшов жити в рідні сторони. Там на спілку з іншими старшинами Української Армії, він творить Українську Військову Орґанізацію, яка виповідає наїзникам безпощадну підпольну війну. На його пяти наступає польська поліція і змушує його втікати за границю. Звідси він проводить революційною боротьбою до кінця свого героїчного та заразом трагічного життя. Спершу він був командантом УВО, а коли вона переформувалася в Орґанізацію Українських Націоналістів, став головою Проводу О. У. Н. На цьому становищі постигла його смерть з руки червоного бандита.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ТАКТИКА В ОСВІТЛЕННІ "ТАЙМСУ"

Нас нераз дивує, як то діється, що великі, культурні західні держави піддержують дипльоматичні зносини з таким злочинним гніздом, як большевицька держава, котрої провідники держаться наверху лише при допомозі крівавого терору і нечуваних звірств.

Чимраз більше появляється в культурнім світі книжок, писаних людьми, яким удалося втекти з большевицького пекла. Годі припустити, щоб усі ті люди говорили неправду, тимбільше, що вони власне за правду, оголошену за границею, про большевицькі звірства є наражені на страшні переслідування з боку большевицьких тайних агентів, котрі на таких письменниках мстяться при помочі ножа, бомби й отруї. І так, недавно влаштували вони в Софії, головнім місті Болгарії, бомбовий замах на втікача з Совєтів Солоневича, автора книжки про большевицькі концентраційні табори. Бомбу прислано почтою в пачці і вона вибухнувши, вбила жінку Солоневича та поранила його дочку. Йому самому нічого не сталось, бо припадково був у другій кімнаті.

І хоч большевицькі злочини загально знані, то члени Ліґи Націй у Женеві були такі наївні, що допустили між себе також представника большевиків, дарма, що большевицька преса цілими роками прозивала членів тої Ліґи останніми злочинцями.

Нарешті стає ясніше і в головах представників культурних народів та їх преси, що очевидно буде мати вплив і на загальне поведення з большевицькими дипльоматами.

Лондонський, славний на ввесь світ, часопис **„Таймс"** помістив недавно статтю на тему діяльности **„комінтерну"** (большевицької централі) як „ґенерального штабу світової революції". Той часопис підкресляє, що той комінтерн набирає чимраз більшого значіння, а навіть перебирає на себе те, що властиво належить до комісаріяту (міністерства) заграничних справ.

„Таймс" пише, що Москва скріпила свою пропаґанду за світову революцію в тім напрямі, що Совєти мають бути централею цього революційного руху, котрий буде попертий червоною (большевицькою) армією. У тій акції не мається звертати найменшої уваги на якісь засади міжнародньої моралі.

„І це є характеристичне, — пише „Таймс" — що ті непевні борці за свободу є більш небезпечні для своїх союзників, ніж для своїх ворогів.

„Пропаґанда комінтерну, звернена проти Італії, Німеччини і Японії, стала очевидно слабшою, з уваги на непоборну силу тих держав. Зате комінтерн дуже вдоволений з ослаблення урядів у тих краях, що удержують дипльоматичну співпрацю з Совєтами.

„Неспокої у таких, іще небольшевицьких краях є підставою до великих надій комінтерну в Москві. Комінтерн уважає ідею війни за дуже корисну для себе. Він у своїх часописах і виступах грає ролю великого миролюбства (пацифізму), а рівночасно, закриваючи себе плащем пропаґанди в користь миру і демократії, готується до переміни будучої війни у війну громадянсько-клясову.

„Війну між японцями і китайцями на Далекім Сході вважає комінтерн за приготування відповідного ґрунту до совєтської офензиви. Републиканський уряд у Барсельоні (в Еспанії) таврує ґенерала Франка, але опікуни того уряду в Москві вважають ту громадянську війну за великий успіх совєтської дипльоматичної роботи, бо така війна є, на думку Совєтів, доконечним ступнем, що веде до світової революції, яка мусить вибухнути, а яка в усіх краях мусить перейти через ті самі етапи, котрих є чотири:

Першим є людовий фронт" (як у Франції.—Ред.), другим — страйки і заворушення, третім — громадянська війна (як ось в Еспанії — Ред.), а четвертим — впровадження совєтської системи".

Ось так „Таймс" характеризує пляни і тактику Совєтів.

І. Н.

Ґрація Деледа.

НА ПОЛОНИНІ

(2)

Що з ними обома діялося? Манзеля кохала Преду наче божевільна — а він уже не кохав її. Манзеля залицялася до нього, та він на це не зважав, лише відчував якусь радість, почування пімсти. Ах! вона вдарила його в лице — це правда: мала на це своє дівоче право. Та тепер він хотів вразити її в серце, хай крівавиться, як крівавилося його лице. Ждав лише доброї нагоди.

А тимчасом Манзеля вянула з кохання та жалю. Все й усе мусіла думати про сльози, які бачила на лиці цього кремезного юнака, який може ще ніколи в житті не плакав.

Була тепер іще побожніша, ніж передше, все молилася, ходила на прощі до церкви у Вальверде й Монте Ортобене, щоби в доброї Богоматери випросити спокій для своєї бідної душі.

Одначе спокій не вертався, усмішка зникла з гарного личка, колись такі веселі очі посоловіли.

Всі запримітили зміну, а мати присягалася, що на Манзелю мусів хтось кинути вроки. Вкінці й дівчина повірила в те. Постановили знайти для неї лікарство. Пішли до ворожки Пепи Фрунзи. Ворожка змірила дівчину в довжину й ширину і з того виходило ясно, що вже три місяці, як дівчину вчарували. Потім Пепа Фрунза запалила вогонь, вкинула в вогонь мотузок, яким мірила Манзелю, потім розмарин, піря із сови та ще багато інших дивовижних річей, опісля сказала, щоб хора перескочила тричі через вогонь, а сама при цьому відмовляла якісь таємні молитви.

Зробила так кілька разів, вкінці сказала, що дівчина вже здорова. Та дарма! Дівчина кохала Преду й не перестала кохати. Ходила наче несвоя, не знала спокою, хіба там вгорі на полонині, на сонці, що розлилося по пасовищі, по сухих кущах, по будяччі та жовтій стерні.

А там нагорі був Преду, який вже не сміявся і не співав. Він запустив бороду, а з затисненими устами й насупленими бровами був іще гарніший як колись.

Навіть дядько Наненду запримітив це та сердився на Манзелю.

Та що було діяти? Заборонити їй приходити на полонину? Ні, йому самому булоб сумно, колиб уже ніколи не бачив її. Після довгого роздумування постановив підшукати нове пасовище, а це відступити Предові за гроші. Зробив це тихцем, а потім одного дня сказав Манзелі: „Скажи мамі, що я завтра з вівцями переходжу на інше пасовище".

— А Преду також? — спитала вона цікаво.

— Ні, він останеться тут через осінь.

Вона не відповіла нічого, та в розпуці рішилася відшукати молодого пастуха.

Його ніде не було видно. Полонина наче задрімала в глибокій тиші гарячого пополудня. Сонні вівці лежали в тіні лісу, небо й земля спливалися на обрії в душній мряці.

Манзеля довго шукала, вкінці побачила Преду трохи здалека. Поспішила до нього. Тремтіла наче осиковий лист, а лице її пашіло з горячі та схвилювання.

Преду зірвався, глянув на неї та спитався:

— Що сталося? Чого так гониш?

— Чи то правда, що батько забирається, а ти остаєшся тут? — спиталася вона трівожно.

Він відповів спокійно:

— Мабуть.

— То... я маю йти... а ти мені не кажеш, хто то був той юнак, що...

Він не дав їй докінчити. Голосом, у якому відзеркалювався гнів, пристрасть і ненависть:

„Це був я!"

Манзелю наче грім ударив. Тепер пропала вся надія, бож було ясно, що Преду ненавидів її. Ні, довше терпіти вона не могла! Впала на траву та розплакалася.

Преду зблід. Кров ударила йому до голови, а хоч бачив великий біль дівчини, міг спитатися лише недотепно:

— Що до чорта з тобою, Манзеле?

А як Манзеля добре виплакалася та вернулася до хати, дядько Наненду взяв її на бік і сказав:

„Манзеле, Преду Кеса хоче взяти тебе за жінку".

(Кінець).

ВСІ НА МАСОВЕ ПРОТИПОЛЬСЬКЕ ВІЧЕ В КУПЕР ЮНІОН У НЮ ЙОРКУ, ЯКЕ ВЛАШТОВУЄ УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО В СУБОТУ, 4. ЧЕРВНЯ 1938, 7.30 ВЕЧОРОМ

ЧИ ВСЕ ЩЕ ДОБРА ГОРІВКА НЕ ПОТРЕБУЄ ВІХИ?

Частенько чувати від наших людей жалібні нарікання: Чому наші люди не роблять в Америці такого бизнесу, як роблять люди інших народів?

Багацько причин можна подати для цього явища, але з них одною з найголовніших є те, що українські бизнесмени не вживають як слід одного з найголовніших бизнесових засобів: розголосу для свого бизнесу.

Українських бизнесменів є багато. Є їх більше, ніж пересічний українець знає. Є українці в преріжних бизнесах. Ледве чи є вже нині в Америці бизнес, у якому не булоб українців.

Та широкі круги української іміґрації про них не знають, бо українські бизнесмени не дають про себе знати. Про тих, що дають про себе знати, знає все громадянство. Знає українська іміґрація не лише в тій місцевості, де вони роблять бизнес, але й далеко поза нею. Назвище одного похоронника, що оголошується в ґазетах від кількох років, стало таке відоме, що дехто його вважає за назвище кожного похоронника. Один похоронник зо стейту Ню Джерзі здивувався немало, коли його на кораблі пізнали люди з Шікаґо, а пізнали його з фотоґрафії, яку він подає зо своїм оголошенням у ґазеті. Хто з нас не знає наших виробників ковбас? Хто не знає книгарів?

Та всетаки, не зважаючи на те, багато з наших бизнесменів ніякого розголосу для свого бизнесу не роблять. Чому вони держаться такої бизнесової політики, такої очевидно шкідливої для свого бизнесового розвою, тяжко сказати. Може дехто не бачить іще очевидних користей з розголосу? Може дехто боїться зависного ока?

Коли порівняти бизнесові засоби наших бизнесменів з американськими, то кинеться нам в очі, що й в Америці були часи, коли бизнесмени не розголошувалися так, як розголошуються нині. Це було пятьдесять — сімдесять років тому. Тоді фабрикант виробляв кілька товарів для місцевого ринку. Тоді й купець продавав речі в одній громаді, серед людей, що жили в тій околиці, звичайно серед людей, що їх він знав і що його знали. Розголошуватися серед таких умовин не було треба і купці й фабриканти справді не розголошувалися.

Наші бизнесмени ще й досі так поступають, як поступали ці американські бизнесмени 50—70 літ тому. Ясна річ, що не від цих старих американських бизнесменів вони вчились, але від відомих собі бизнесменів у старому краю. Наші бизнесмени, що їх можна назвати фабрикантами, виробляли один товар, вивозили його на ярмарок і там його збували. Наші купці були відомі в громаді й околиці. Розголошуватися в ґазеті чи деінде їм було зайво, бо їх покупці всі жили в громаді, чи околиці. Тоді й повстала українська поговірка: коршма не потребує віхи. Себто, коршма не потребує навіть знаку, що в ній можна дістати горівку; люди, що хочуть напитися, самі коршму знайдуть.

Це були колись розумні бизнесові засоби. Та нині ті часи давно минулися, навіть у старім краю. В Америці вони були так давно, що про них жива память загинула. Запізнатися з ними можна лише з книжок. Нині й у рідному краю й у цілому світі, а в Америці передовсім, усякий, хто хоче робити бизнес, мусить навчитися вживати цього модерного засобу робити бизнес: робити розголос свому крамові.

З ДНЯ

АРИСТОКРАТІЯ.

Слово „аристократія" набрало тепер згірдливого значіння. І то не тільки в українській суспільності, але й у чужих. Вислів „він аристократ" нині означає, що якийсь чоловік дере носа, зарозумілий, не хоче товаришувати з убожчими людьми. Широкий загал має до аристократів скриту ненависть. З трогого боку, нинішні „аристократи" справді є такі, якими їх уважає загал. Це в більшості зарозумільці, горді не на свої здібності, на осяги, але на свій родовий маєток, титул, а нераз і зверхню фізичну поставу.

КОЛИСЬ БУЛО ІНАКШЕ.

За старих грецьких часів, у яких повстало те слово „аристократія", було інакше. Під „аристократією" розуміли „кращих людей". По грецьки „арістос" значить ліпший. „Кратео" значить паную. Аристократія означала тих людей, що при помочі своїх кращих особистих прикмет рядили іншими.

Але ті „аристократи" не конче походили з якоїсь родової шляхти, або з багацької кляси. Вони виходили з ріжних суспільних кляс. Бо в кожній суспільній клясі є „ліпші" люди, себто такі, що відзначаються своїми прикметами серед інших. Такі люди знайдуться на селі серед хліборобів, знайдуться серед професіоналістів, серед банкирів, фабрикантів, політиків.

З другого боку, серед усіх тих суспільних шарів, включаючи професіоналістів, банкирів, фабрикантів і політиків, можна здибати таких людей, які не заслугують на слово „аристократ", а які є темняками і простаками.

НИНІ ПОТРІБНО ЄПРАВЖНІХ АРИСТОКРАТІВ.

Священик д-р Сайзу недавно з проповідальниці говорив, що Америці потрібно правдивої аристократії. Бо лише правдива аристократія може врятувати американську демократію від погуби.

Він говорив, що демократія не виключає аристократії. Навпаки, їй аристократії конче потрібно. Демократія мусить бути побудована на таких основах, щоб до влади і керми краєм видобувалися з усіх суспільних шарів найкращі одиниці, які за старою грецькою термінольоґією власне називаються „аристократами". Коли демократія до влади не витискає тих „найкращих одиниць"; коли демократія дає себе обдурювати всяким демаґоґам і дурисвітам, які підлещуванням, усміхом, компліментами, брехнею, чи просто підкупленням видряпуються наверх до проводу краю, то тоді демократія зачинає загнивати й остаточно доходить до упадку. На її руїні мусить вирости диктатура, деспотизм.

АНГЛІЙСЬКА АРИСТОКРАТІЯ.

На здоровому принципі твориться анґлійська аристократія. Вона твориться на демократичній засаді. Що року король іменує кількадесять осіб за ріжні заслуги лордами, ґрафами, баронами. Іменує він їх на припоручення своеї прибічної ради. Впродовж цілого року спеціяльна комісія пильно слідкує за такими особами, що то чимнебудь вибиваються вгору. Таких осіб згадана комісія шукає не тільки серед багачів, але й серед учених, інжинірів, адвокатів, мистців, а навіть сценічних акторів. Шукає також серед фармерів і робітників, серед чоловіків і жінок. Головну вагу та комісія кладе на здібності і характер. Коли якась людина не має здібностей, то, очевидно, вона не вибється вгору. Але, вибившися вгору, вона ще мусить дати доказ чистого і сталого характеру. Щойно коли впродовж довгих років та людина дасть доказ твердого характеру, її рекомендують королеві, щоб залучив її до аристократії і надав титул.

У той спосіб анґлійська аристократія дістає все свіжу кров, все свіжих і духово здорових людей. Тому анґлійська аристократія відграє таку велику ролю в суспільнім проводі. Хоч минають віки, зміняються устрої, вона не вироджується. Анґлійська аристократія є опорою демократії.

А ЯК У НАС?

Наша суспільність також мусить дбати, щоб усі суспільні становища були обсаджені відповідними людьми. Ми можемо навіть забути саме слово „аристократія", бо з тим словом у часі нашої історії звязалося забагато нашого народнього болю. Ми можемо утворити собі якесь своє власне слово, не спотворене суспільним гнетом і кривдами. Та всетаки засада, що „на провідні місця повинні ставати характерні і розумні одинці", повинна діяти і в нас.

Ми маємо одну політичну ґрупу, яка проповідує „клясократію". Тією ґрупою є наші так звані „гетьманці". Та, на жаль, та ґрупа перебрала саме те, що найгірше в аристократії. Вона перебрала не якісний добір, такий, який є в Анґлії чи був колись у греків, але перебрала засаду „родової аристократії", яка, замкнувшися в одну клясу, свою владу передає з роду в рід. Саме цього роду „аристократія" є спотворенням правдивої аристократії, обґрунтованої старими греками.

СЦЕНА „КРІВАВОЇ ГАРЛЯНСЬКОЇ РОЗПРАВИ".

Судовий будинок у Лондоні, Кентокі, де тепер відбувається розправа проти 66 вуглених баронів і їх прихильників, обвинувачених за нарушення зокану Вагнера про працю.

Дотепний.

Поліцай: Як ви дісталися на вершок цього високого дерева?

Волоцюга: Не розумієте як? Попросту: Я сів собі на нього, коли воно ще було малим кущиком.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Протестаційне віче.

Заходом Української Стейтової Орґанізації стейту Конектикот відбулося в Ню Гейвен у неділю, 22. травня ц. р., протестаційне віче, звернене проти дикого гнету Польщі і Советів. Віче відкрив предсідник Орґанізації, О. Мерещак, і пояснивши в коротких словах ціль віча, покликав на секретарів п. А. Маланчука і панну С. Хавлюк. Першим бесідником був п. І. Білинський, котрий у своїй річевій промові переповів усі ті надужиття, яких допускається Польща над українським народом. Вона своєю брутальною поведінкою довела наш нарід до великої матеріяльної нужди. Не ліпше живеться нашому народові під жорстоким гнетом Сталіна.

Другим з черги бесідником був п. В. Калина, який висказав на адресу нашого духовенства докір, що, крім одного священика, воно не явилось у більшому числі на той протест, у якому головно протестується проти переслідування нашої церкви і її представника, митрополита Шептицького. Далі забрав слово п. В. Дармоць та зазвивав наш нарід до боротьби, але не паперовими протестами, а кулями та бомбами. На адресу українського духовенства він говорив, що воно повинно не тільки вчити молитви, але й орудування шаблею. В дальшій програмі панна Хавлюк відчитала по анґлійськи резолюції віча і пояснила родженій тут українській молоді ціль того протесту. О. Мерещак візвав присутніх, щоб зложили жертви на покриття вічевих розходів. Переведена збірка принесла $32.08. Далі секретар А. Маланчук прочитав українською мовою резолюції, які вислано до ріжних европейських урядів, до секретара стейту у Вашинґтоні, а деякі додаткові резолюції до української преси.

Додаткові резолюції до української преси звучать: „Ми, зібрані сьогодня в салі св. Казимира під ч. 339 вул. Ґрін у Ню Гейвен, Конн., в ціли запротестування проти гнету всіх окупантів українських земель, рішили одноголосно таке: Вважаємо за вказане натаврувати роботу всіх тих українських угодовців на рідних землях і на вільній землі Вашинґтона, які своєю опортуністичною та деструктивною політикою шкодять українській нації. В першій мірі тавруємо всіх творців та учасників звісної українсько - польської „нормалізації", бо та „нормалізація" не приносить українському народові ніякої користи, а навпаки, велику шкоду: вона з одного боку демобілізує наших людей і відтягає їх від боротьби з польськими наїзниками, а з другого боку переконує наїзників про нашу слабість і вслід за тим викликує ще більші переслідування".

Віче закінчено піснею „Не пора".

О. Мерещак, голова; **А. Маланчук, С. Хавлюк,** секретарі віча.

———o———

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Концерт у честь Лесі Українки.

Заходами жіноцтва, зорґанізованого в Укрїнськім Червонім Хресті О. Д. В. У., відбувся дня 15. травня 1938 р. концерт з нагоди двацятьпятьліття смерти Ляриси Косач, відомої під псевдонімом Лесі Українки. З жалем приходиться ствердити, що концерт, який мав відбутися в STUYVESANT HIGH SCHOOL на 15 ул., не відбувся там, бо з невиясненних досі причин не відчинено галі. Але, на щастя, галя Народнього Дому була вільна і публика, яка ждала добру годину під дверми, де мав відбутися концерт, перейшла до Наротнього Дому, де відбувся концерт.

Свято зачав молодечий хор, під управою пана С. Марусевича, піснями: „Козака несуть" і „Було не рубати". Наша молодь тут роджена, в народніх строях, з чуттям і відповідними відтінками відспівала гарно ці дві пісні. Після цеї точки пані Марія Демидчук, зодягнена в буковинський стрій, викликала на сцену відділи Червоного Хреста, яких представниці одна по одній зложили вінки перед портретом Лесі Українки. Вінки зложили від відділів У. Ч. Х.: Марія Близнак від 1. від. в Ню Йорку, Павлина Жуковська від 2. від. з Джерзі Сиrécord, Анна Горін від 20. від. з Елизабет, Анна Шишка від 21. від. з Елизабет, Емілія Онищук від 22. від. в Нюарку, Пелягія Левицька від 24. від. з Асторії, а Юлія Кусий зложила $3 від від. 171 У. Н. С. в Джерзі Ситі на викуп дому Лесі Українки. Опісля пані М. Демидчук відкрила свято короткою промовою, зясовуючи в трьох точках працю і заслуги Лесі Українки як поетки і письменниці. Тут бесідниця зазначила, що такі жіночі свята, як це, повинні святкувати всі жіночі орґанізації спільними силами, бо для жіноцтва з національним світоглядом є лиш один шлях, одна мета. Опісля вийшла на сцену маленька дівчинка, Люба Сцібайло, і віддеклямувала ніжним голосом маленьку деклямацію в честь поетки. Маленька „деклематорка" зібрала бурю оплесків.

Скрипкове сольо: „Медитація" Чайковського відіграла пані Емілія Ревюк при акомпаніяменті пані Олі Грицей-Ляхович. Щоб дещо більше сказати про ту точку, треба правдивого музика-знавця, а не пересічної людини. Я лиш скажу, що тони скрипки і піяна давно прогомоніли, а саля гуділа від оплесків. По тім наступила деклямація одної з поезій Лесі Українки, яку зо зрозумінням віддеклямувала панна Ева Білик.

Закінченням першої частини свята була святочна промова пані Стефанії Галичин, орґанізаторки Червоного Хреста. Бесідниця виголосила довгий і дуже докладний реферат про життя і працю поетки і письменниці. Зворушеним голосом переповідала про недугу - сухоти поетки, що в заранні скосила її молоде ще життя. Докладніше зупинилась при ювилею, який в гуртку письменників обходила Леся Українка в Киеві кілька літ перед смертю. Іван Франко, присутній на цім ювилею в Киеві, сказав про цей ювилей так, що „з рук виглядала китиця цвітів, а з очей смерть". Пані Галичин опрацювала свій реферат з такою точністю, що вичислила докладно заголовки всіх поезій та творів поетки, а деякі уривки з них переповідала з памяти або відчитувала. Взагалі наш загал після того реферату мусів зрозуміти, чому саме Лесі Українці належиться таке свято. Тут треба зазначити, що пані Галичин відповідно до вечерка і хвилі вбрана була в модерну вишивану сукню.

Друга частина свята почалась деклямацією панни Олі Березович, яка гарно віддеклямувала твір поетки, але трохи затихо. Останні ряди заледви чи могли її чути. Знана нам усім і люблена всіми пані Марія Гребінецька відспівала „Слово, горить моє серце", слова Лесі Українки, муз. Я. Степового, і „Не співайте мені цеї пісні", слова Л. У., муз. Д. Січинського. Шановна пані солістка вже нераз чарувала наш загал своїм голосом, не менше чарувала його і на цім святі. Сильний і чистий її голос при звуках музики могутньо лунав по салі Народ. Дому. Признанням були грімкі оплески присутніх. Промову по анґлійськи виголосила панна Оля Задорецька, яка ясно і зрозуміло оповіла, хто була Леся Українка і чим прислужилась свому народові.

Тут годиться запримітити, що наша молодь, яка знаходиться поза кулісами сцени, повинна більше цікавития промовою, хочби анґлійською, а не говорити між собою, сміятись і навмисно перешкаджати тій, яка на сцені говорить. Згадую це тому, щоб на будуче це сумне явище не повторилось.

Ще одну деклямацію з поезій Лесі Українки виголосила панна Евгенія Площанська. Тут треба сказати, що як бесідниці так і деклematорки повинні ставати більш на переді сцени, ближче публики. Бо часто трапляється таке, що хтось скінчить деклямацію, яка випала затихо, а йому чи їй бють браво. Тоді мається враження, що не тому бють браво, що гарно деклямувала, а тому, що скінчила. Бо публиці сидіти тихо, а не чути, що хтось на сцені говорить, або не розуміти його, це справді важко.

На кінець хор відспівав ще три пісні: а) „Віддала мене моя матінка", б) „Заграй ми, цигане старий", в) „Козаченьку куди йдеш", які також вийшли добре. Національним гимном закінчено свято.

Ще треба піднести, що, не зважаючи на непорозуміння, які вийшли через галю в „STUYVESANT HIGH SCHOOL", наш загал здисципліновано перейшов до Народнього Дому і заповнив салю. Хоч того самого вечора були інші сходини й імпрези, на свято Лесі Українки прибуло споре число наших громадян. Це значить, що наш широкий загал вміє і хоче шанувати таких заслужених людей, як Леся Українка.

Марія Демидчук.

У школі.

— Чуєш, Петрусю, твоя домашня задача „Мій батько" дослівно так самісінько написана як і твого брата Володка. Як це пояснити?

— Ми маємо одного й того самого батька, пане вчителю!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Концерт Марії Сокіл і Антона Рудницького.

В суботу, 7. травня, ц. р., наша громада мала нагоду витати наших артистів: Марію Сокіл і Антона Рудницького. Їх концерт відбувся в салі „Сентер Одіторіюм", яку винаняла федерація українських клюбів і товариств при укр. греко-кат. громаді, в чому заслуга о. І. Забави, І. Павловського і С. Моша.

Не було багато людей на концерті, бо не було багато часу на оголошення. Перешкодило також безробіття, а почасті й вузькоглядне й фанатичне наше партизанство.

Всеж таки репрезентанти ріжних громад і товариств та клюбів зійшлися почути цих соловіїв нашої України.

Гостей представив о. Забава, витаючи їх від нашої громади і пояснюючи ціль їхніх концертів.

Появу наших артистів на сцені присутні привитали довгими оплесками.

В піснях пані Марії Сокіл ми почули голос рідної землі, плач і стогін поневолених дітей України, рев могутніх вод Дніпра, Дністра і Чорного моря, шум вітру, що під його подуви гнеться там буйна пшеничка, жито і степові трави, шум калини й вишневих садочків та спів наших соловейків.

Від смутних пісень: Барвінського „Ой, поля ви, поля", Лисенка „Ой, одна я, одна", Стеценка „Вечірня пісня", Степового „Три шляхи", Вахнянина „Купало" й інших перейшла наша солістка-сопраністка до веселих пісень: „Косарі", „Та пропив чоловік бугая, а жінка корову". Були також пісні лемківські, а між іншим і композиції пана Рудницького, як „Ой, радаб зірка вийти".

Одним словом, перехід програми пісень був подібний до долі України. Сумна ця доля наша тепер, але ось має надійти час, коли смуток заміниться в радість, як у нас заблисне сонічко волі. З усміхами із слізми радости винагороджували присутні всі пісні і гру наших артистів.

Пан Рудницький передав нам привіт рідної землі й заговорив про Народню Лічницю. Передав також привіт і благословення від батька нашої церкви, митрополита А. Шептицького, який дав почин будові Першого Українського Шпиталю у Львові, на яку то ціль іде прихід з цих концертів. До переведення збірки покликав п. Рудницький на сцену о. І. Забаву й о. С. Мусійчука, як комітет. Збірками занялись і записували: пані Періґ-Розоміло, пані Парася Сильчак, п. С. Мош і п. М. Іванчак. Жертвували: Укр. греко-кат. парохія $25 (з привітом п. Фурмана, предсідника); укр. Православна парохія $25 (з привітом п. М. Іванчака, секретаря); Укр. Громадянський Клюб при греко-кат. парохії $25; Хор при укр. греко-кат. парохії $10; бр. Пресв. Тройці, від. 135 Провидіння, $5; Сестр. Пр. Діви Марії, від. 119 У. Н. Союзу, $5; бр. св. Михайла, від. 45 У. Р. Союзу, $5; тов. Згода, від. 90 Нар. Помочі, $5; Укр. Амер. Політ. Клюб $10; бр. св. Івана Хрестителя, від. 230 У. Н. Союзу, $10; Укр. Гром. Клюб з Кемпбел $5. Разом від установ $130. Із вступних тикетів прийшло $39.90; о. Забава зложив $10; о. С. Мусійчук $5. Збірка принесла $31.75. На неї зложили по $1: І. Павловський, М. Бурий, П. Сильчак, М. Оленич, пані Юлія Кучер (з Карнеґі, Па.), Т. Періґ, І. Іванчук, І. Гнатів, Д. Кравець, А. Федаш, М. Ткачишин, В. Дубас, В. Семчишин, Й. Бодовський, А. Винник, А. Гевало, І. Мацинський, М. Тець, С. Калька, Іл. Сухий; по 50 ц.: Д. Васьків, І. Мирдич, Марія Лінинська, М. Іванчак, Д. Стецьків, С. Мош, Періґ, Т. Була, А. Коґут, О. Петрик, О. Прокоп (з Карнеґі, Па.), Т. Бойко, І. Дубас, П. Заміщак, Фурман, А. Стахура, М. Кашинський, Павлик, Плаксенко, І. Куцаба, Пірко, А. Скубяк, В. Сенчишн, А. Гевало, М. Катинський, М. Винник; М. Стахура 25 ц. Разом зібрано $222.65. Розходу було $31.71. Передано на руки п. Рудницького $185,19, а решту, $5.75, яку зложено по концерті, вислано йому почтою.

По збірці було продовження концерту, а на закінчення о. С. Мусійчук зложив подяку дорогим гостям від юнґставнської української громади. Підкреслив, що ці артисти принесли нам з рідної землі нового духа і влили в наші серця новий запал любови й охоти до праці для визволення України.

Закінчено концерт гимном „Ще не вмерла".

Годиться також згадати, що по концерті удалися деякі репрезентанти орґанізацій до домівки громадян Перогів і там відбули з дорогими гістьми коротку гостину. Тостмайстром був п. С. Мош. Забирали слово: о. Забава, о. Мусійчук, С. Іванів, І. Дубас, М. Оленич, П. Оленич, пані Періґ-Розоміло і пані Мусійчук, Фурман, І. Павловський, Сухий, пані Була й інші, що підкреслювали велику вагу отаких концертів. На кінець говорив п. Рудницький, висказуючи своє задоволення, що наші люди так прихильно відносяться до цеї важної справи та бодай на концертах забувають за релігійні та політичні погляди і непорозуміння.

Комітетовий.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІРБОРН, МІШ. Місячні збори від. 141. У. Н. С. відбудуться в неділю, 5. червня, в год. 2:30, у Veteran Hall, 13844 Wellesley St. На зборах буде роздана членська дивіденда. Довгуючих членів взивається вирівняти залеглий довг; в противнім разі неминуча суспенда. — Е. Бутковський, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Місячний мітінґ Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 96, відбудеться в неділю, 5. червня, в годині 2. пополудні, під ч. 723 Carson St. S. S. Напоминається всіх членів і члениць, щоб явилися всі як один, бо є до полагодження важні справи, котрих сам уряд без членів не може полагодити. Кожний член повинен привести бодай одного нового члена записати до У. Н. Союзу, бо, як вдомо нам всім, жадна словянська орґанізація не дала своїм членам дивіденди, а наш У. Н. Союз дав. Ми повинні бути з цього раді; хоча ми пізно почали, але ми скорше доконали, ніж інші. — Ів. Войтович, предс.; Д. Василик, секр.-кас.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В неділю, 29. травня 1938 р. в годині 11:45 вполудне помер в Рочестер, Н. Й., довголітній член У. Н. Союзу і Бр. св. Йосафата, від. 217,

МИХАЙЛО БІНАШЕВСЬКИЙ.

Походив зо села Обелнич, повіт Рогатин. До У. Н. С. вступив 1915. р. Був дуже діяльним членом і щирим жертводавцем. Занимав у відділі уряд від 1918. року по останній день свого життя і був делеґатом на останній конвенції У. Н. С.

Похорон відбудеться в середу 1. червня, з дому жалоби, 52 Galusha St.

В похороні візьмуть гремільну участь члени Братства св. Йосафата й інших місцевих відділів У. Н. С.

Вічна Йому память!

А. Іванів, секр.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

LAUDS ACTIVITY OF UKRAINIANS

Judge Kirk Speaker at State Rally Here.

Police Court Judge James T. Kirk, a leader in Union County veterans' Americanization activities, praised members of the Ukrainian community of Elizabeth and vicinity for constant developement of interest and participation in patriotic affairs, yesterday before about 300 members of the Ukrainian National Organization of New Jersey at the Ukrainian National Home, 216 Fulton street.

He cited instances where Ukrainians had turned out in great numbers for National holiday parades, winning numerous prizes during the past few years for size of representation or excellence of costumes. During the constitution sesqui-centennial celebration, he pointed out, two such awards were won by Ukrainians, and patriotic activities have been furthered by good attendance.

John A. Kervick, secretary to the Mayor, presented the greetings of Mayor Joseph A. Brophy to visitors from all parts of New Jersey who attended the dinner.

Abraham Silverstein, forum director of Temple Bnai Abraham of Newark, urged the Ukrainians to further the cause of democracy, united against distatorships, and contribute to the American communal scene as a whole.

Roman Slobodian, Elizabeth Ukrainian leader, was toastmaster. Walter Bukata was in charge of arrangements. A program of music followed the talks.

(Elizabeth Daily Journal, Monday, May 23, 1938)

UKRAINIANS OF CITY PROTEST TREATMENT OF COUNTRYMEN

By JOHN MIHAL

Poland's treatment of its five million Ukrainian minority was the target of an attack today by the Ukrainian people living in the United States.

In Cleveland, support of their cause found expression in a resolution adopted at a mass meeting yesterday at the Ukrainian Natitnal hall, 2255 W. 14th st., which was one of many similar meetings held throughout the country in a nation-wide movement to help set up an independent Ukraine.

The movement is being sponsored by the Organization for the Rebirth of Ukraine which has headquarters in New York. The meeting was held under auspices of the society's local unit in co-operation with the United Ukrainian Organizations of Cleveland.

Text of Resolution

"We protest against the ruthless extermination of the Ukrainian national life," the resolution read in part, "against the colonization of the Ukrainian lands with Polish settlers and against the denationalization of the Ukrainian people."

The resolution goes on to attack "the policy of extermination as applied to the Ukrainians by the Polish government," which policy has been "evidenced by mass colonization of the Ukrainian land with Polish settlers, persecution of the Ukrainian language, mass trials of the Ukrainian patriotic youth and the destruction of the Ukrainian economic life."

"We pledge our support to the Ukrainians living in the ethnographical boundaries of Ukraine in their struggle for the re-creation of an independent Ukrainian state," the resolution concludes.

No Quarrel With Poles Here

"We have no quarrels to pick with the friendly Poles living in the United States or any other country," said Omer E. Malisky, president of the United Ukrainian Organizations of Cleveland, speaking before the meeting.

"But when the Polish governmental authorities are determined to suppress and destroy every vestige of the Ukrainian life, and to utterly subdue the national feeling of the Ukrainians in their own territory, as descendants of that race it is our moral and God-given duty to rise in defense of our countrymen and to pledge them our undaunted support," he concluded.

The meeting was also addressed by Vladimir Dushnyk of New York, editor of the Nationalist, Ukrainian weekly there; the Rev. Basil Merenkiw, pastor of Sts. Peter and Paul Ukrainian Greek Catholic church; and the Rev. Michael Zaparyniuk, pastor of St. Vladimir's Ukrainian Greek Orthodox church.

(Cleveland News, May 23, 1938)

ВІДЧИТИ, ВІЧА И ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ.

У СПРАВІ БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В НЮАРКУ, Н. ДЖ., відбудуться у суботу, 4. червня 1938., у церковній салі, 249 Корт стр. у Нюарку **ЗБОРИ-ГОСТИНА.** Початок 8. год. ввечір. **ВСІ ЗАПРОШЕНІ.** 125

ПОШУКУЄ ПОСАДИ

ДОВГОЛІТНІЙ ДЯКОВЧИТЕЛЬ у молодім віці, що вміє провадити хори церковні й свiцькі, дає представлення, концерти, відчити й лекції на повчаючі теми, запізнає співацький ґурток з теорією музики, дає лекції гри на скрипці й мандоліні, пошукує посади при парохії. Роботу може обняти зараз. Платня за умовою. Зголошення слати на адресу: Choir Director, c/o "Svoboda", P. O. Box 346, Jersey City, N. J. 123-5

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(6)

Хоч Дик і Док тремтіли зо страху, входячи до невідомого дикунського села, то проте вони назверх удавали спокійних. Вони не стидалися так Тарзана, як самі себе. Бо кожний з них знав добре, що коли небезпека промине, то вони взаємно будуть із себе собі покпивати. Та на своє здивування вони скоро побачили, що властиво боятись таки не було чого.

Це не були людоїди, тільки звичайні собі, навіть смирні чорношкірці. В той час, як увага хлопців була звернена на найменші подробиці довкруги, око Тарзана запримітило оподалік гурт чорних, а посередині них якогось продавця. Підійшовши ближче, Тарзан побачив, що продавець, який був арабом, вимінює дешевенькі напитки, або забавки за слонову кість.

„Цей чоловік обдурює вас", промовив Тарзан до чорних. Увага всіх спинилась на його особі. Арабський крамар піднявся. „А що це тебе обходить?" — заговорив він зідливо до Тарзана. „Я не люблю шахрайства", відповів коротко Тарзан. „І я караю кожного, хто хоче шахрувати тих чорних людей. Коли ти не хочеш зазнати кари, то забирайся звідси".

Змірявши ще раз Тарзана своїми очима, араб переконався, що тут не жарт. Коли не послухає Тарзана, то готов дійсно зазнати кари. Тому, глянувши ще раз гнівно на нього, він почав швиденько пакувати свої речі, і коли був готовий, відійшов. Але відійшов з великим гнівом у серці. Він рішив при першій нагоді на Тарзані добре відімститись.